

Asia: VN/12316/2019

Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi kaivoslain muuttamisesta

Lausunnonantajilta toivotaan erityisesti vastausta seuraaviin kysymyksiin:

1. Varausjärjestelmään esitetään seuraavia muutoksia:

- alueellisia rajauksia,
- hehtaariperusteinen varausmaksu
- varausajan lyhentäminen
- varauspäätöksen sisällön tarkentaminen
- varaajan velvollisuus tiedottaa varausilmoituksen jättämisestä.
- Mitä hyötyjä näet esitetyissä muutoksissa? Mitä muita muutoksia ehdotat ja miksi?

Kaivoslain merkittävin parannus on kunnan kaavoitusosoikeuden selkeyttäminen.

2. Onko keskeisten lakien soveltamisalojen rajat selvät: kaivoslaki, ympäristönsuojelulaki, luonnonsuojelulaki? Jos ei, miten tätä sääntelykokonaisuutta voisi mielestäsi selkeyttää?

Malminetsintä ja kaivostoiminta tulee rajata luonnonpuistojen, kansallispuistojen ja valtion luonnonsuojelualueiden ja muiden luonnonsuojelualueiden (ml. yksityiset luonnonsuojelualueet) sekä niiden suojavyöhykkeiden ulkopuolelle. Tämän ohella kaivostoimintaa ei tule perustaa valtakunnallisesti arvokkaille maisema-alueille suojavyöhykkeineen, kulttuuriympäristön kannalta arvokkaille alueille, Unescon maailmanperintökohteiden alueille suojavyöhykkeineen. Lisäksi erämaa-alueet, pohjavesialueet, arvokkaat vesistöt ja ranta-alueet ovat sellaisia arvokkaita kohteita, jotka tulee rajata kaivostoiminnan ulkopuolelle.

3. Onko sinulla kokemuksia malminetsinnän aiheuttamista konkreettisista haitoista itsellesi, omaisuudellesi, harjoittamallesi elinkeinolle tai muutoin? Kerro niistä. Olisiko haitat voitu ehkäistä lupaehdoilla? Millaisilla?

-

4. Kaivoshankkeet ja niiden vaikutukset eivät aina rajaudu yhden kunnan alueelle. Nykyisin kaivoksen maankäyttö on voitu ratkaista myös maakuntakaavalla, mutta jatkossa edellytettäisiin kuntatason kaavaa, millä vahvistetaan kunnan päätösvaltaa asiassa. Mitä vaikutuksia näet nyt esitetyillä muutoksilla olevan kaavoitukseen? Mitä ratkaisuja näet kuntarajat ylittävien vaikutusten huomioimiseksi?

Kuntien kaavoitusoikeuden ohella myös kuntien ja maanomistajien oikeuksien vahvistaminen tulee huomioida lainsäädännössä. Kunnille ja maanomistajille tulee lainsäädännössä myöntää selkeä oikeus määrittellä malminetsintäluvan soveltuvuus alueelle, eli oikeus päättää siitä, voidaanko malminetsintälupaa myöntää. Tällä hetkellä lakiehdotuksessa on esityksenä 10 vuoden päästä toteutuva maanomistajien enemmistön mahdollisuus vaikuttaa, mutta se aiheuttaa liian pitkän viiveen.

5. Kaivoksiin liittyy kaksi erillistä vakuutta, kaivosvakuus ja jätevakuus. Kaivoslaissa säädetään kaivosvakuudesta, jota esityksellä täsmennettäisiin. Kaivosvakuuden tulisi kattaa kaivosten sulkemistoimet, kuten rakennusten, rakennelmien, tiestön ja sähköverkon purkaminen, mikäli kaivostoiminnan harjoittaja on varaton. Lisäksi kaivosvakuutta esitettäisiin laajennettavaksi poikkeavien tilanteiden turvallisuustoimenpiteisiin ja maanomistajakorvauksiin. Jätevakuudesta säädetään ympäristönsuojelulaissa ja lisäksi ympäristöministeriössä kehitetään ympäristövahinkojen toissijaisia vastuujärjestelmiä. Näetkö vakuussäätelyn kattavana vai onko vielä jokin ilmeinen aukko ja mitä se koskee?

Ympäristönsuojelun tasoa kaivoslaissa tulee parantaa. Kaivoslaissa tulee asettaa yksityiskohtaisia määräyksiä malminetsinnän ympäristövaikutusten pienentämiseksi muun muassa kairauksissa muodostuvien kiinteiden ja nestemäisten kaivannaisjätteiden asianmukaisella käsittelyllä. Jätteiden pääsy ympäristöön tulee estää ja kairauksen aiheuttamat vesistövaikutukset tulee tarkastella. Tämän ohella myös melu- ja pölyvaikutuksiin tulee kiinnittää huomiota. Myös kaivostoiminnan ympäristövaikutusten pienentämiseksi tulisi laissa esittää toimia, kuten toiminnan aiheuttamat päästöt ja niiden seuraukset pinta- ja pohjavesissä sekä vesistöissä. Näihin tulee pyrkiä vaikuttamaan aktiivisilla toimilla, kuten jätealueiden pohja- ja vesienkäsittelyrakenteilla sekä muodostuvien jätevesien asianmukaisella puhdistamisella. Laissa tulisi myös ottaa kantaa kaivannaisjätteiden pysyvään stabilointiin tai kiertotalousperiaatteiden mukaiseen hyötykäyttöön tai varmistaa riittävän pitkäaikaisilla vakuuksilla suljetun kaivoksen ympäristöturvallisuus.

6. Esitysluonnoksessa ehdotetaan lupamääräyksiä saamelaisten perinteisille elinkeinoille aiheutuvien haittojen vähentämiseksi (51, 52 ja 54 §). Miten arvioit esitettyjen muutosten vaikutusta?

- ottaen huomioon saamelaisten oikeudet alkuperäiskansana ylläpitää ja kehittää omaa kieltään, kulttuuriaan ja perinteisiä elinkeinojaan
- ottaen huomioon muut elinkeinot, kuten matkailun ja porotalouden

-

Muut kommentit liittyen hallituksen esitysluonnokseen:

Alueellisten rajoitteita täytyy selkeyttää kaivostoiminnan harjoittamisen osalta. Kaivostoimintaa ohjaavalla lainsäädännöllä tulee varmistaa nykyistä selkeämmin muille elinkeinoille ja asumiselle tärkeiden tai luontoarvoiltaan korvaamattomien alueiden suojelu sekä varmistaa korvauskäytäntöjen oikeudenmukaisuus haittojen kärsijöille. Muiden alueen toimijoiden ja

asukkaiden luottamus kaivostoimintaan syntyy vain kaivostoiminnan riittävän säätelyn kautta. Lainsäädännössä on pystyttävä määrittelemään alueita, joille kaivostoimintaa ei perusteta, sekä riittävät veloitteet ympäristöhaittojen ehkäisyyn. Tätä kautta pystytään vähentämään kaivostoiminnan kasvavaa vastustusta.

Turunen Anssi
Joensuun Vihreät Ry

Saarinen Ninni
Joensuun Vihreät Ry